

Regeringens proposition

2024/25:142

Nämdöskärgårdens nationalpark

Prop.
2024/25:142

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 13 mars 2025

Ulf Kristersson

Romina Pourmokhtari
(Klimat- och näringslivsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att Nämdöskärgårdens nationalpark ska bildas. Området som avses ingå i nationalparken har mycket höga kvaliteter i form av en oexploaterad, representativ och biologiskt värdefull havs- och skärgårdsmiljö. Det finns goda förutsättningar att besöka området. Syftet med nationalparken är att bevara ett för Östersjön representativt och variationsrikt havs- och skärgårdslandskap i väsentligen oförändrat skick. Den nya nationalparken innebär ett utökat och förstärkt skydd av den marina miljön och den biologiska mångfalden i området. Nationalparken förväntas bidra till en hållbar lokal och regional utveckling. Nämdöskärgårdens nationalpark kommer att bli Sveriges första marina nationalpark i Östersjön.

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Ärendet och dess beredning	4
3	Nationalparkernas betydelse	4
4	Nämdöskärgårdens nationalpark bör bildas	5
Bilaga 1	Sändlista för remissen	14
Bilaga 2	Förslag till gräns för Nämdöskärgårdens nationalpark.....	15
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 13 mars 2025	16

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2024/25:142

Regeringens förslag:

Riksdagen godkänner att de mark- och vattenområden som tillhör staten inom det angivna området i Värmdö kommun förklaras som Nämдöskär-gårdens nationalpark (avsnitt 4).

2 Ärendet och dess beredning

Naturvårdsverket har i en skrivelse till regeringen den 6 september 2024 föreslagit att regeringen, efter medgivande av riksdagen, bildar Nämndöskärgårdens nationalpark. Området som föreslås bli nationalpark ligger i Stockholms skärgårds yttre delar inom Värmdö kommun i Stockholms län.

Förslaget att bilda nationalparken följer Naturvårdsverkets långsiktiga handlingsprogram för nationalparksarbetet från 2008, Nationalparksplan för Sverige. All mark och allt vatten som föreslås ingå i nationalparken tillhör staten.

Naturvårdsverket har remissbehandlat ett förslag om att bilda nationalparken (Naturvårdsverkets dnr NV-02554-18). En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 1*. Som en följd av remissinstansernas synpunkter avser det förslag som Naturvårdsverket har lämnat till regeringen ett mindre område än det område som ingick i det remitterade förslaget. Regeringens förslag framgår av *bilaga 2*. Naturvårdsverkets skrivelse och en sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Klimat- och näringslivsdepartementet (dnr KN2024/01730).

3 Nationalparkernas betydelse

Sveriges nationalparker

Regeringen får efter riksdagens medgivande förklara ett mark- eller vattenområde som tillhör staten som nationalpark i syfte att bevara ett större sammanhängande område av viss landskapstyp i dess naturliga tillstånd eller i väsentligen oförändrat skick (7 kap. 2 § miljöbalken). Naturvårdsverket ansvarar för att ta fram underlag för beslut om att bilda nationalparker (3 § förordningen (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket).

Nationalparker är skyddade naturområden med höga naturvärden, besöksmål för allmänheten och turistattraktioner av internationell betydelse. Genom att skydda dessa områden säkerställs att de bevaras för framtida generationer. De svenska nationalparkerna omfattar unika landskap med bl.a. fjäll, sjöar, vattendrag, kuster, hav, ädellövskogar, våtmarker och barrskogar. De första nio svenska nationalparkerna – Abisko, Garphyttan, Gotska Sandön, Hamra, Pieljekaise, Sarek, Stora Sjöfallet, Sonfjället och Ängsö – bildades 1909 (prop. 1909:125, utl. 1909:StU156, rskr. 1909:173). Den senast bildade nationalparken är Åsnens nationalpark, som bildades 2018 (prop. 2017/18:87, bet. 2017/18:MJU14, rskr. 2017/18:183). Den första och hittills enda marina nationalparken i Sverige, Kosterhavets nationalpark, bildades 2009 (prop. 2008/09:98, bet. 2008/09:MJU19, rskr. 2008/09:196).

I Nationalparksplan för Sverige redovisar Naturvårdsverket ett antal områden som med hänsyn till sina höga naturvärden bör ingå i ett riksomfattande nät av nationalparker och ett antal kriterier som bör vara uppfyllda såväl när nya nationalparker bildas som när befintliga national-

parker utvidgas. Kriterierna är framtagna med utgångspunkt från bl.a. miljöbalken och internationellt erkända riktlinjer för skyddade områden (Internationella naturvårdsunionen 2009, Riktlinjer för förvaltning av skyddade områden).

Tidigare beslut

Regeringen och riksdagen har fattat ett stort antal beslut som har betydelse när nationalparker bildas. Följande kan nämnas:

- Svenska miljömål. Miljöpolitik för ett hållbart Sverige (prop. 1997/98:145, bet 1998/99:MJU6, rskr. 1998/99:183)
- Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag (prop. 2004/05:150, bet. 2005/06:MJU3, rskr. 2005/06:48 och 2005/06:49)
- Hållbart skydd av naturområden (prop. 2008/09:214, bet. 2009/10:MJU9, rskr. 2009/10:28)
- Svenska miljömål – för ett effektivare miljöarbete (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10:MJU25, rskr. 2009/10:377)
- Framtidens friluftsliv (prop. 2009/10:238, bet. 2010/11:KrU3, rskr. 2010/11:237 och 2010/11:238)
- Mål för friluftslivet (skr. 2012/13:51, bet. 2012/13:KrU4, rskr. 2012/13:278)
- En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (prop. 2013/14:141, bet. 2013/14:MJU27, rskr. 2013/14:359)
- Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund (prop. 2021/22:58, bet. 2021/22:MJU17 och 2021/22:MJU18, rskr. 2021/22:206)
- Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske (prop. 2023/24:156, bet. 2024/25:MJU5, rskr. 2024/25:32)
- Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning (skr. 2023/24:97, bet. 2023/24:MJU18, rskr. 2023/24:282)
- Riksrevisionens rapport om förvaltningen av skyddad natur (skr. 2024/25:55, bet. 2024/25:MJU11)
- Förbud mot bottenrålning i marina skyddade områden (prop. 2024/25:81)

4 Nämndöskärgårdens nationalpark bör bildas

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner att de mark- och vattenområden som framgår av *bilaga 2* förklaras som Nämndöskärgårdens nationalpark.

Det remitterade förslaget överensstämmer i huvudsak med regeringens, men avser ett större område.

Naturvårdsverkets förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Majoriteten av de 75 remissinstanser som har yttrat sig är övervägande positiva till det remitterade förslaget eller har inget att invända mot det, bland annat *Värmdö* och *Haninge kommuner, Region Stockholm, Länsstyrelsen i Stockholms län, Havs- och vattenmyndigheten,*

Prop. 2024/25:142 *Riksantikvarieämbetet, Statens fastighetsverk, Sjöfartsverket, Transportstyrelsen, Södertörns högskola och Svenska Turistföreningen.* Några remissinstanser motsätter sig det remitterade förslaget och anför bland annat att de uppfattar förslaget som en exploatering av området, att det inte är lämpligt att locka fler besökare till området på grund av risk för negativa effekter eller att befintligt skydd är tillräckligt. Flera remissinstanser tar inte ställning till förslaget om att bilda en nationalpark, men har synpunkter på avgränsningen av området eller hur föreskrifter och skötselplan bör utformas. *Försvarsmakten* avstyrker att det område som är utpekad som riksintresse för totalförsvarets militära del med tillhörande påverkansområde, Korsö skjutfält, blir nationalpark. *Energimyndigheten* avstyrker att det område som är utpekad som riksintresse för vindbruk blir nationalpark. Några remissinstanser, bl.a. *Nämdö hembygdsförbund* och *Nämdö skärgårdsråd*, anser att Naturvårdsverket inte i tillräcklig omfattning har involverat närboende i processen med att ta fram ett förslag till nationalpark.

Skälen för regeringens förslag

Regeringen anser sammantaget att det är väl motiverat att bilda en nationalpark i Nämdöskärgården. Området som avses ingå i nationalparken har mycket höga kvaliteter i form av en oexploaterad, representativ och biologiskt värdefull havs- och skärgårdsmiljö. Det finns goda förutsättningar att besöka området. Syftet med nationalparken är att bevara ett för Östersjön representativt och variationsrikt havs- och skärgårdslandskap i väsentligen oförändrat skick. Den nya nationalparken innebär ett utökat och förstärkt skydd av den marina miljön och den biologiska mångfalden i området. Nationalparken förväntas bidra till en hållbar lokal och regional utveckling. Nämdöskärgårdens nationalpark blir Sveriges första marina nationalpark i Östersjön.

Nationalparkens storlek och gränser

Området för den föreslagna nationalparken ligger i Stockholms skärgårds yttre delar strax öster om Nämdö i Värmdö kommun. Områdets huvudsakliga gränser framgår av *bilaga 2*. Den föreslagna nationalparken omfattar 25 300 hektar, varav 24 460 hektar vatten och 840 hektar land. Området består av två ögrupper som ligger på rad i det yttersta havsbandet, en ögrupp i den anslutande mellanskärgården och ett stort havsområde öster om öarna. Området omfattar två naturreservat, Bullerö och Långvikskärs naturreservat samt ett större havsområde som är allmänt vatten. De fastigheter som berörs av förslaget är Nämdö-Långvik 1:2, Nämdö-Långvik 1:3, Rörstrand 1:12, Västerby 5:36, Västank 1:3, delar av Hallskär 1:1, Hallskär 2:1, Hallskär 2:2 och Hallskär 2:3 i Värmdö kommun. Mark och enskilt vatten inom fastigheterna ägs av staten genom Naturvårdsverket. Inom dessa fastigheter har juridiska personer och privatpersoner ledningsrätt och servitut medan privatpersoner har fiskerätt. Av Naturvårdsverkets förslag framgår att dessa rättigheter fortsatt kommer att gälla efter att nationalparken har bildats.

Den föreslagna nationalparken har i väster samma gräns som Bullerö och Långvikskärs naturreservat. I norr gränsar den till Långskärs naturreservat och sträcker sig fram till och följer en del av gränsen för ett s.k.

område med utökad behov av hinderfrihet som omger Korsö skjutfält, ett skjutfält som utgör riksintresse för totalförsvarets militära del. I öster sträcker sig den föreslagna nationalparken fram till och följer gränsen för ett av Trafikverket utpekade område av riksintresse för kommunikationer, Stockholmsleden. I söder gränsar området till Biskopsö naturreservat i Värmdö kommun och till Haninge kommun. På ön Långviksskärs gränsar den föreslagna nationalparken till Långviksskärs naturreservat.

Naturvårdsverket har övervägt olika gränser för nationalparken och området omfattade i utredningsskedet 37 000 hektar. Biskopsö och Långskärs naturreservat ingick i det området och samtliga markägare tillfrågades om de ville sälja mark till staten för att marken skulle ingå i nationalparken. Eftersom markägarna inte ville sälja sina fastigheter ingick de inte i det förslag som Naturvårdsverket remitterade. Det förslag om att bilda Nämдöskärgårdens nationalpark som Naturvårdsverket remitterade avsåg ett område om 31 800 hektar. Med anledning av synpunkter som kommit in under remitteringen har Naturvårdsverket justerat gränserna för området. Det område som nu föreslås är mindre. I det remitterade förslaget ingick ett område som överlappar delar av det område med särskilt behov av hinderfrihet som omger Korsö skjutfält. I det området finns höga marina värden och området är också utpekade som riksintresse för naturvård och friluftsliv. Naturvårdsverket har efter en avvägning mellan dessa intressen bedömt att försvarsintresset ska ges företräde. Denna ändring av det remitterade förslaget är i linje med Försvarsmaktens synpunkter om behovet av att utveckla verksamheten på Korsö. Regeringen delar Naturvårdsverkets bedömning om hur parken bör avgränsas i denna del, eftersom Försvarsmaktens amfibie- och flygförband bland annat övar tillsammans i området, vilket inkluderar lågt flygande luftfarkoster. Detta område ingår därför inte i det område som nu föreslås utgöra nationalpark.

Det finns ett mindre område inom den föreslagna nationalparken som är av riksintresse för anläggningar för energiproduktion avseende vindbruk. Naturvårdsverket har bedömt att naturvårdens intressen bör ges företräde i området och att Energimyndigheten i sin pågående översyn av riksintressena för vindbruk kan hitta alternativa områden. Regeringen delar Naturvårdsverkets bedömning att naturvårdens och friluftslivets intressen bör ges företräde framför vindbruk i området. Den bedömningen delas även av Region Stockholm. De områden av riksintresse som gränsar till den föreslagna nationalparken bedöms inte komma att påverkas negativt av att nationalparken bildas.

Regeringen bedömer att nationalparken, tillsammans med de angränsande naturreservaten, kommer att skapa goda förutsättningar för att skydda Nämдöskärgårdens ekosystem. Riksdagen bör därför godkänna att Nämдöskärgårdens nationalpark bildas i enlighet med vad som framgår av *bilaga 2*.

Nämдöskärgårdens natur- och kulturvärden

Skärgården längs den svenska och finska Östersjökusten utgör tillsammans världens största sammanhängande skärgårdsområde. Det område som föreslås ingå i nationalparken har mycket höga naturvärden. Området är i sin helhet av riksintresse för naturvård och friluftsliv och delar av området är av riksintresse för kulturmiljövård. Landskapet är typiskt för

Prop. 2024/25:142 regionens sprickdalsterräng med en stor topografisk variationsrikedom både över och under vattenytan, vilket ger livsmiljöer för många olika arter. Skärgårdslandskapet kännetecknas av låga öar, skär och kala, slipade hållar. Vegetationen i mellanskärgården består främst av gles hållmarksskog. På större öar i de västligaste delarna finns gott om äldre tallskogsmiljöer. Ytterskärgården tillhör den maritima lövskogszonen där det på de större öarna finns frodiga skogar med björk och al. Fågellivet är rikt både i art- och individantal. Området har grunda vikar med kärlväxter och kransalger som är viktiga lek- och uppväxtområden för till exempel gädda och abborre. Dessa rovfiskar är viktiga för den ekologiska balansen i Östersjön. För många fiskbestånd i Östersjön är situationen kritisk vilket har lett till att andra bestånd har ökat vilket skapar en obalans. En minskning av kustrovfiskarter såsom abborre och gädda misstänks t.ex. ha lett till en ökning av spigg, som i sin tur påverkar kustekosystemen negativt. Det riskerar i sin tur att leda till förstärkta övergödningssymtom. Strömming leker på grunda bottnar i kustzonen och ibland på utsjögrund. Kustområden är också viktiga födosöksområde för vuxen fisk efter leken. Strömmingen är mycket viktig för rovfiskar, fiskätande fåglar och sälar. Samtidigt kan både säl och skarv ha en betydande reglerande effekt på vissa fiskarter, särskilt i kustområden och i situationer när bestånden av rovfiskar är låga. Detta gäller framför allt abborre. Säl och skarv bedöms tillsammans kunna utgöra en dubbelt så stor påverkanfaktor på abborren som fisket. Jakt kan vara ett viktigt bevarandebiologiskt verktyg för att skydda sårbara fiskbestånd och markhäckande fåglar såsom ejder.

Den blivande nationalparken ligger i ett kulturhistoriskt landskap där människan har varit närvarande sedan öarna steg ur havet. De små, karga skären visar hur förutsättningarna varit för att bedriva fiske i havsbandet. Kust- och skärgårdsmiljön speglar levnadsbetingelserna för befolkningen i ytterskärgården förr i tiden, när man försörjde sig på jordbruk, jakt och fiske. De äldsta skriftliga uppgifterna om gårdar och platser är från sen medeltid. Forn- och kulturlämningarna, både på land och i vatten, domineras av lämningar kopplade till fiske, jakt och sjöfart. Utskärens roll som fiskeplatser och säsongsfiskelägen syns till exempel på husgrunderna på Hallskär, som var ett kronofiske. Torpen Hamnskär, Skogavik, Brunskär och Rågskår etablerades av Östanviks gård på Nämdö i slutet av 1700-talet och början av 1800-talet. Alla torp utom Brunskär finns kvar i dag. Torpet på Rågskår är statligt byggnadsminne. Det biologiska kulturarvet och höga värden kopplat till människans historiska brukande finns i dag framför allt på Rågskår, men även på Bullerö och Långviksskår. Betesmarker, slåtterängar, strandängar och betade skogar är betydelsefulla för odlingslandskapets flora och fauna. Även tidigare åkermark, kulturelement och småbiotoper såsom stenvägg, odlingsrösen, hamlade träd och brynmiljöer bidrar till det biologiska kulturarvet och upplevelsen av det historiskt brukade landskapet. Skärgårdsmiljön uppmärksammades av konstnärer under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet. Landskapets variation av större och mindre öar, den goda tillgången till naturhamnar och närheten till farleder för fritidsbåtar gör området attraktivt för friluftslivet. Besökarna fördelar sig relativt jämnt över området. Två tredjedelar av besökarna färdas med fritidsbåt. Bullerö med sin genuina bymiljö är sedan lång tid tillbaka ett uppskattat besöksmål och kan nås med kollektivtrafik.

Syftet med Nämndöskärgårdens nationalpark ska vara att bevara ett för Östersjön representativt och variationsrikt havs- och skärgårdslandskap i väsentligen oförändrat skick.

Förslaget att bilda Nämndöskärgårdens nationalpark följer Nationalparksplan för Sverige. Det är ett unikt område med mycket höga kvaliteter i form av en oexploaterad och biologiskt värdefull havs- och skärgårdsmiljö som är representativ för Östersjön. Det är ett större sammanhängande område som ger goda förutsättningar att bevara marina ekologiska processer, eftersom det inkluderar värdefulla marina livsmiljöer, födosöksområden samt lek- och uppväxtområden för ett stort antal djur- och växtarter. Att livsmiljöerna och den biologiska mångfalden bibehålls bedöms också bidra till att området blir mer motståndskraftigt mot klimatförändringar och att skärgårdsområdet inom nationalparken får en buffert mot olika former av negativ påverkan.

Syftet föreslås uppnås genom att man minimerar den negativa påverkan på områdets naturvärden och inte tillåter sådan verksamhet som exploaterar området, inför nödvändiga regleringar för att bevara marina miljöer, bedriver ändamålsenlig skötsel för att bevara och utveckla områdets naturvärden och genomför ändamålsenliga åtgärder för att ge allmänheten tillgång till nationalparkens natur- och upplevelsevärden. Pågående och nya verksamheter kommer Naturvårdsverket att reglera i föreskrifter för nationalparken och dess skötselplan. Naturvårdsverket har, efter att myndigheten lämnat in sin skrivelse om bildandet av nationalparken till regeringen, remitterat ett förslag till skötselplan, föreskrifter och en konsekvensbeskrivning av föreskrifterna. Naturvårdsverket avser att besluta om skötselplan med mål för förvaltningen och föreskrifter för nationalparken för att säkerställa att syftet med parken uppnås, efter att synpunkter från remissinstanser har beaktats (Naturvårdsverkets dnr NV-02554-18). Föreskrifter för nationalparker ska reglera det som är nödvändigt för att uppnå nationalparkens syfte utan att vara mer långtgående än vad som krävs för att syftet med nationalparken ska uppnås. Exempelvis är en utgångspunkt för de föreskrifter som Naturvårdsverket föreslår ska gälla i Nämndöskärgårdens nationalpark att aktiviteter som i dag får bedrivas i området med stöd av allemansrätten så långt som möjligt ska vara tillåtna. Mot den bakgrunden föreslår Naturvårdsverket att fiske ska vara tillåtet, utom i vissa områden där det redan är reglerat. Jakt på däggdjur, exempelvis säl, föreslås få bedrivas enligt gällande jaktlagstiftning i delar av området och skyddsjakt föreslås vara tillåten inom hela nationalparken, bland annat för att skydda sårbara fiskbestånd och bidra till deras återhämtning, om det inte motverkar de värden som nationalparken skyddar. Föreskrifterna ska inte hindra de skötselåtgärder som behöver vidtas för att nationalparkens syfte eller mål ska uppnås. Åtgärder som behöver genomföras i nationalparken, till exempel underhåll av ledningar och sjövägsmärken, föreslås undantas från de föreslagna förbuden i nationalparken. Det föreslås också vara möjligt att vidta nödvändiga åtgärder vid insatser av länsstyrelsen, Polismyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, sjukvården eller räddningstjänsten. Vidare föreslås att åtgärder ska få vidtas av myndigheter inom totalförsvarets militära del och, inom ramen för militära samarbeten

Prop. 2024/25:142 med Sverige, även av motsvarande myndigheter i andra länder och av mellanstatliga organisationer.

Havs- och vattenmyndigheten har beslutat om fredningsområden för fisk för att skydda viktiga lek- och uppväxtområden för till exempel gädda och abborre inom området. I samband med att nationalparken bildas avser Länsstyrelsen i Stockholms län att besluta om föreskrifter för sjötrafiken samt upphäva naturreservaten inom nationalparksgränsen. Länsstyrelsen avser att på sikt se över föreskrifterna för angränsande naturreservat, i syfte att de i de delar det är lämpligt ska motsvara föreskrifterna för den blivande nationalparken.

Nationalparkens betydelse för en långsiktig hållbar utveckling

Bevarandet av den biologiska mångfalden är en hörnsten i miljöpolitiken och en grundförutsättning för ekosystemens långsiktiga kapacitet att bidra till människors välbefinnande. Med Nämdöskärgårdens nationalpark får Sverige sin 31:a nationalpark och sin första marina nationalpark i Östersjön. Ingen av de tidigare nationalparkerna omfattar skärgårdslandskapet på ostkusten med ett världsunikt gyttje av öar, skär och havsbottnar med stora topografiska variationer. Om nationalparken bildas innebär det att området får ett starkare och mer enhetligt nationellt skydd jämfört med i dag och att den formellt skyddade havsarealen ökar med 17 000 hektar. Den blivande nationalparken kommer att bidra till ett ekologiskt sammanhängande, funktionellt och för det svenska havsområdet representativt nätverk av effektivt förvaldade formellt skyddade marina områden i Sverige. Naturområdena i den blivande nationalparken har erkänd skyddsstatus internationellt. Av den föreslagna nationalparkens totala yta utgörs 33 procent av Natura 2000-området Bullerö-Bytta (SE0110088) som har som övergripande syfte att bidra till gynnsam bevarandestatus för de i området utpekade arterna och livsmiljöerna. Natura 2000-området är även utsett av Helsingforskommissionen (Helcom) som ett marint skyddat område, Helcom Marine Protected Area. Om nationalparken bildas kommer Sverige att kunna rapportera hela området som ett marint skyddat område. Nationalparken kommer att bidra till att nå den internationella målsättningen om att skydda 30 procent marina områden till 2030 som antagits inom EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030, Helsingforskonventionen och Konventionen om biologisk mångfald. Den föreslagna nationalparken kommer också att bidra till att uppfylla de nationella miljömålen, bl.a. miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård och målen i Agenda 2030, särskilt mål 14, som bland annat handlar om att förvalta och skydda marina och kustnära ekosystem, och mål 15, som bland annat handlar om att skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem samt hejda förlusten av biologisk mångfald.

Regeringen bedömer att bildandet av nationalparken kommer att gynna såväl friluftorganisationernas verksamhet som det oorganiserade friluftslivet. Parken kommer även att bidra till att uppfylla Sveriges mål för friluftslivspolitik, särskilt målet om att skyddade områden ska vara en resurs för friluftslivet, och det folkhälsopolitiska målet eftersom den fysiska och psykiska hälsan främjas av att vara i naturen. Nationalparken kommer

även att bidra till att stärka besökarnas upplevelse av kulturmiljöerna och de kulturhistoriska värdena på land och i vatten.

Ett beslut om att bilda en nationalpark innebär att området kommer att uppmärksammas nationellt och internationellt. Det kan innebära att antalet besökare ökar, i första hand genom att lokala företag arrangerar fler båtturer till nationalparken, och genom att besöks säsongen kan bli längre. Fler och nya grupper av besökare till nationalparken kan leda till större kundunderlag och längre säsong för befintliga företag samt att nya företag etablerar sig. Det är viktigt att besöksnäringen i området utvecklas på ett långsiktigt hållbart sätt. Regeringen delar Region Stockholms bedömning att ett ökat antal besökare kan stärka det lokala näringslivet och bidra till att offentlig och kommersiell service utvecklas, samtidigt som de biologiska värdena skyddas. Samverkan mellan lokala aktörer och Länsstyrelsen i Stockholms län som kommer att ansvara för förvaltningen av nationalparken kan bidra till att besöksnäringen utvecklas på ett hållbart sätt i såväl Värmdö kommun som i angränsande kommuner, bland annat genom att företag och markägare delar kunskap och visar respekt för varandras behov och perspektiv.

Nämdö och kringliggande öar har cirka 80 bofasta personer, fördelade på omkring 50 hushåll, och över 2 100 deltids- eller fritidsboende personer fördelade på 720 fastigheter. De lokala föreningar, företag och boende som har yttrat sig om förslaget är splittrade i frågan om att bilda en nationalpark. Några, bl.a. *Nämdö Green Archipelago*, är positiva till förslaget som Naturvårdsverket har remitterat, medan andra är emot. Några är oroliga för bl.a. ökat slitage och nedskräpning om det kommer fler besökare till nationalparken och närområdet. De anser att det behövs information till besökare om hur man visar hänsyn till skärgårdens natur, befolkning och andra som vistas i området för att regler ska följas och att belastningen från människor som besöker området ska minska jämfört med i dag. De anser vidare att det behövs tillsyn över att föreskrifter följs. Några är oroliga för att kommande inskränkningar i rätten att använda mark eller vatten inom nationalparken kan innebära att belastningen på områden utanför nationalparken ökar. Några föreslår som ett alternativ till att bilda en nationalpark att befintliga naturreservat utvidgas. Andra ser positivt på att det bildas en nationalpark eftersom det då skapas bättre förutsättningar att arbeta med att ta emot besökare på ett hållbart sätt, exempelvis genom att länsstyrelsen kommer att informera om förhållningsregler inom nationalparken och om allemansrätten. De anser att fler besökare till området kan vara positivt för det lokala samhället och i förlängningen leda till förbättrade kommunikationer, fler arbetstillfällen, fler verksamheter och att fler väljer att bosätta sig permanent på Nämdö och omkringliggande öar.

Regeringen bedömer att befolkningen på Nämdö och kringliggande öar kan komma att påverkas i viss grad av att en nationalpark bildas, dels genom att närområdet kan bli uppmärksammat eftersom Nämdö har ett namn som påminner om nationalparkens, dels för att många besökare till nationalparken kommer att passera genom det angränsande området. Nämdöskärgården, inklusive området som föreslås bli nationalpark, är dock redan i dag välkänd i regionen och välbesökt. Besökarna kommer framför allt till området i fritidsbåt under sommarperioden. Området som föreslås ingå i nationalparken är omgivet av farbara vatten och möjligheten för besökare att ta sig med egen båt till området från flera håll påverkas inte av

Prop. 2024/25:142 området blir nationalpark. Regeringen konstaterar att den föreslagna nationalparken också omges av flera naturreservat med populära naturhamnar som är lätta att besöka med egen båt. Det är inte troligt att de föreskrifter som kan komma att beslutas för att uppnå syftet med den blivande nationalparken kommer att vara så ingripande att allmänheten eller besökare till nationalparken i stället söker sig till närliggande områden för att uppleva skärgården, eftersom de aktiviteter som i dag får bedrivas i området med stöd av allemansrätten så långt som möjligt föreslås vara tillåtna. Regeringen bedömer att en nationalpark ger bättre förutsättningar för en långsiktigt hållbar utveckling av samhället och ökad attraktivitet än att utvidga befintliga naturreservat. Nationalparken kommer att bidra till en mer levande skärgård genom att gynna såväl naturvärden som turism och rekreation. En nationalpark innebär ett starkare skydd av ett naturområde än naturreservat. Länsstyrelsens naturvägledning och annan information kommer att nå många besökare, vilket kommer att bidra både till en ökad medvetenhet om de regler som gäller inom och utanför nationalparken, bl.a. enligt allemansrätten, och till att reglerna följs. Besökare kommer även att kunna ta del av tjänster från lokala aktörer såsom matserveringar, logi, arrangerade aktiviteter, uthyrning av kajaker och liknande och kan antas få information om nationalparken och om de regler som gäller av de som erbjuder dessa tjänster. Förvaltaren av nationalparken ska enligt Naturvårdsverkets förslag om att bilda nationalparken verka för att skapa delaktighet i förvaltningen genom att bjuda in lokala och regionala intressenter till skötselråd och aktörssamverkan.

Konsekvenser för staten

Regeringen bedömer att en nationalpark i området är ett kostnadseffektivt sätt att uppnå flera samhällsnyttor. Statens kostnader för att bilda nationalparken har i stor utsträckning redan uppkommit i samband med arbetet med att ta fram förslaget till nationalpark, exempelvis kostnader för markförvärv, lokal dialog och utrustning av friluftslivsanordningar. Bildandet av en nationalpark i Nämдöskärgården kommer därför inte att innebära några budgetära konsekvenser för staten. Kostnader för att förvalta den blivande nationalparken kommer att vara en del av de löpande kostnaderna för att förvalta skyddad natur inom befintliga anslag på utgiftsområde 20, Klimat, miljö och natur. En nationalpark kan medföra marginella merkostnader i form av ökad administration och kostnader för att förvalta området och byggnader jämfört med om en nationalpark inte bildas. Arbetet med att förvalta nationalparken bedöms inte påverka Länsstyrelsen i Stockholms läns förmåga att sköta andra skyddade områden i länet.

Förvaltare av nationalparken

Om nationalparken bildas, kommer den att förvaltas av Länsstyrelsen i Stockholms län, enligt 3 § nationalparksförordningen (1987:938).

Lokal förankring och delaktighet i förvaltningen

Länsstyrelsen i Stockholms län, Värmdö kommun och Skärgårdsstiftelsen framställde i mars 2016 i en skrivelse till Naturvårdsverket att Naturvårds-

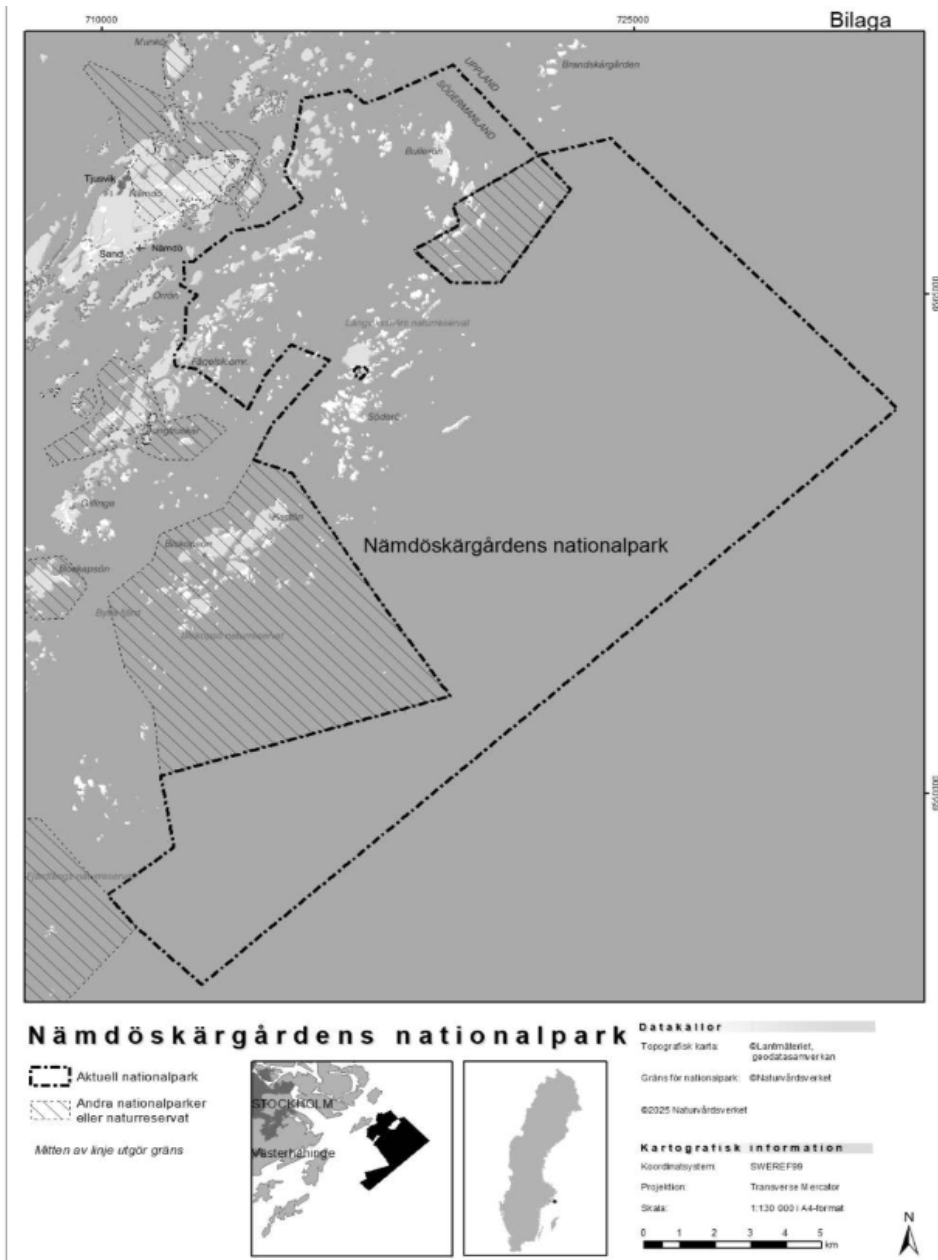
verket skulle ta fram ett förslag till en nationalpark i Nämndöskärgården i enlighet med Nationalparksplan för Sverige. Naturvårdsverket började förbereda arbetet 2018 och under 2019 kontaktade Naturvårdsverket fastighetsägare inom det område som var under utredning för att ingå i nationalparken. Under 2020 inledde Naturvårdsverket arbetet med att ta fram ett förslag till nationalpark efter att ha samrått med Havs- och vattenmyndigheten, Länsstyrelsen i Stockholms län, Värmdö kommun och Skärgårdsstiftelsen om förutsättningarna för att bilda nationalpark i området. Naturvårdsverket har tillsammans med Länsstyrelsen i Stockholms län, Havs- och vattenmyndigheten och Värmdö kommun tagit fram förslaget till nationalpark. Omfattande resurser har använts för information om projektet och samråd om särskilda frågor inom projektet. Några föreningar som har yttrat sig över det remitterade förslaget, bl.a. *Nämndö hembygdsförening* och *Nämndö skärgårdsråd*, anser att närboende inte i tillräcklig omfattning har involverats i processen med att bilda nationalparken. Regeringen bedömer att det har funnits goda möjligheter till delaktighet under de fem år som arbetet med att ta fram ett förslag till nationalpark har pågått. Regeringen konstaterar att arbetet har karakteriserats av en ömsesidig strävan att uppnå ett gott skydd, en hållbar utveckling och en tydlig samverkan med en god lokal medverkan. Enligt regeringen är det angeläget att förvaltningen av nationalparken kan ske med dialog och stort samförstånd mellan olika berörda parter. Det är därför positivt att myndigheterna har arbetat för att möjligheterna till medverkan tas tillvara på bästa sätt så att syftet med nationalparken uppnås och att aktörer som verkar i och runt nationalparken arbetar i samma riktning för de värden och mål som finns, att fler bidrar till att skapa berikande upplevelser, att allemansrätten värnas och att markägares intressen beaktas. Det bör också framhållas att lokala och regionala intressenters kunskaper och erfarenheter kan bidra till att utforma förvaltningsåtgärderna.

Sändlista för remissen

Naturvårdsverket har sänt remissen till sakägare, inklusive servitutshavare och fiskerättsägare inom föreslagen nationalpark, fastighetsägare inom naturreservaten Biskopsö och Långskär, Artdatabanken, Björkö Arholma Skärgårdsförening, Blidö Frötuna Skärgårdsförening, Centrum för naturvägledning, Dalarö företagarförening, Energimyndigheten, Mittuniversitetet (Etour), Friluftsförbundet, Friluftsförbundet Värmdö, Fälthiologerna, Föreningen Ornöborna, Försvarsmakten, Gustavsbergs orienteringsklubb, Haninge kommun, Havs- och vattenmyndigheten, Husarö företags- och intresseförening, Ingarö sjöscoutkår, Jordbruksverket, Jägarernas riksförbund, Kammarkollegiet, Kommerskollegium, Kustbevakningen, Landsorts Sjö- och MiljöCentrum (LSMC), LRF Lantbrukarnas Riksförbund, Länsstyrelsen Stockholm, Mjaskärgårdens företagarförening, Naturskyddsföreningen, Naturturismföretagen, Nämndö Green Archipelago, Nynäshamns kommun, Nämndö Hembygdsförening, Nämndö skärgårdsråd, Nämndöskärgårdens företagarförening, Polismyndigheten, Regelrådet, Region Stockholm, Riksantikvarieämbetet, Runmarö Hembygdsförening, Runmarö Intresseförening, Sandhamnsområdets intresseförening, Sandhamns företagarförening, Scouterna, SGU Sveriges geologiska undersökning, Sjöfartsverket, Skogsstyrelsen, Skärgårdarnas Riksförbund, Skärgårdens Intresseföreningars Kontaktorganisation (SIKO), Skärgårdens Trafikantförening, Skärgårdsstiftelsen Stockholm, Sjöräddningssällskapet, SLU Aqua, SMHI, Sportfiskarna, Statens fastighetsverk, Stavsuddskärgårdens Intresseförening, Stockholm Archipelago, Stockholms kajakled, Stockholms Läns Hembygdsförbund, Stockholms universitet, Svartsörådet, Svenska botaniska föreningen, Svenska Båtunionen, Svenska Jägareförbundet, Svenska Kryssarklubben, Svenska Kryssarklubben (Stockholmskretsen), Svenska Turistföreningen, Svenskt Friluftsliv, Svenskt Näringsliv, Sveriges entomologiska förening, Sveriges Kommuner och Regioner, Sveriges ornitologiska förening – Birdlife Sverige, Södertörns högskola, Tillväxtverket, Trafikverket, Transportstyrelsen, Utö företagarförening, Utö kontakt- och intresseförening, Växholmsbolaget, Visit Stockholm, Visit Sweden, Visita, Världsnaturfonden, Värmdö fågelklubb, Värmdö hamnar, Värmdö kommun, Värmdö naturskyddsförening och Värmdö sjöscoutkår.

Förslag till gräns för Nämndöskärgårdens nationalpark

Prop. 2024/25:142
Bilaga 2

Klimat- och näringslivsdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 13 mars 2025

Närvarande: statsminister Kristersson, ordförande, och statsråden Svantesson, Ankarberg Johansson, Edholm, J Pehrson, Waltersson Grönvall, Jonson, Strömmer, Forssmed, Tenje, Forssell, Slottnér, M Persson, Wykman, Malmer Stenergard, Kullgren, Liljestrand, Bohlin, Carlson, Pourmokhtari, Rosencrantz, Dousa

Föredragande: statsrådet Romina Pourmokhtari

Regeringen beslutar proposition Nämndöskärgårdens nationalpark